

Beschouwingen omtrent de assimilatieverschijnselen bij de nasalen inz. /n/ in een Westvlaams dialect

door J. VANDROMME (Münster)

0. Dat de nasalen, binnen het fonologisch systeem van de dialecten, een sterke invloed op hun omgeving kunnen uitoefenen, is een verschijnsel dat reeds bij meerdere fonologen en dialectologen niet onopgemerkt bleef (1). In volgende bijdrage pogen we tot een systematisatie te komen van de assimilatieverschijnselen (2) zoals die zich voordoen in het dialect van Izegem (N 45). De toestand is echter representatief voor heel wat Westvlaamse dialecten.

1. Metodologische bemerkingen.

De assimilaties bij nasalen kunnen we in een systeem, norm, gesproken taal-verhouding zien (3). In de *gesproken*

(1) Om er slechts enkele te noemen : L. GROOTAERS, *De neusklinker in het Antwerps dialect*, in : *L. Bakelmans ter ere*, Antwerpen, 1945, blz. 130-137 ; A. R. HOL, *De n na toonloze vokaal in de werkvormen*, in : *Hand. Com. Top. Dial.* 21 (1947), blz. 237-288 (vooral blz. 242-244) ; F. VAN COETSEM-O. LEYS, *Structurele beschouwingen van de nasaliteit in een oost- en westvlaams dialect*, in : *Taal en Tongval* 16 (1964), blz. 165-172 ; e.a.

(2) De term assimilatie heeft al veel linguïstisch stof doen opwaaien. Vgl. P. C. PAARDEKOOPER, *Assimilatie*, in : *De Nieuwe Taalgids*, 53 (1960), blz. 303-314 alsook K. HEEROMA, *Wat is assimilatie*, *NTG* 54 (1961), blz. 245-251. We bedoelen hier alleen, dat bepaalde features van klanken op andere naburige klanken worden overgedragen.

(3) E. COSERIU, *Sprache, Strukturen und Funktionen*, XII Aufsätze, Tübingen, 1970, inzond. het opstel „System, Norm und 'Rede'” (S. 193-212).

taal, in casu het Iz. dial., wordt het woord *hã.zə* (*gans*) nooit identiek uitgesproken maar in een oneindig aantal varianten. Steeds echter hebben we een genasaleerde vorm, omdat nasalisatie bij *hã.zə* nu eenmaal tot de *norm* behoort van het Iz. dialect, d.w.z. dat bij deze groep van dialektsprekers de uitspraak van ABN *gans*, normaal *hã.zə* luidt, een vorm met nasalering. Het *systeem* van dit dialect echter kent deze vormen met nasalering niet, aangezien het distributionele varianten zijn : of assimilatie al dan niet voorkomt kunnen we weten aan de hand van de omgevende klanken. Bij *hã.zə* bv. hebben we een klanksekwentie korte vokaal + *n* + frikatief. Bij deze combinatie krijgen we normaal nasalisering van de vokaal onder verlies van de *n* ; daarenboven wordt, bij korte vokalen, de vokaal licht gerek.

Ook op het gebied van de kultuurtaal (ABN, Hochdeutsch, R.P. English, enz.) vinden we deze drie niveaus terug. Bij het woord *aambeï* bvb. (< 17de-eeuws *anbei*, *aenbei* (1)) is de assimilatie van het bilabiale feature van de *b* aan de voorafgaande nasaal als dusdanig in het *systeem* van de Nederlandse taal doorgedrongen, terwijl bij het woord *aanbeeld/aambeeld* beide vormen (niet-geassimileerde en geassimileerde) naast elkaar bestaan in het systeem. In het Duitse systeem daarentegen is alleen de geassimileerde vorm *Aamboß* (< mhd. *anebōz* < ahd. *anabōz* (2)) tot in het systeem doorgedrongen.

Het Ndl. woord *omtrent* wordt in het Iz. dial. normaal om'trænt gerealiseerd, hoewel we bij bepaalde dialektsprekers *okkasideel* ook een *n*-variant on'trænt kunnen horen. Deze assimilatie verschijnt echter op het niveau van de gesproken taal en behoort als dusdanig niet tot de nor-

(1) J. DE VRIES, *Nederlands Etymologisch Woordenboek*, Leiden, 1971, blz. 3.

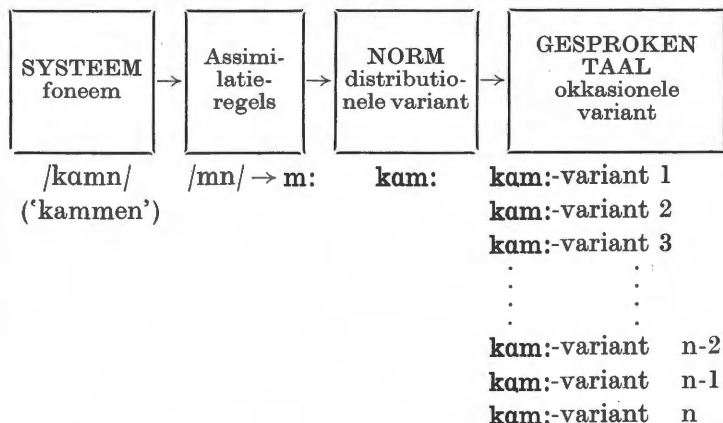
(2) F. KLUGE-MITZKA, *Etymologisches Wörterbuch*, Berlin, 1967, 20 S. 18.

male uitspraak(norm) van het Iz. dialect laat staan tot het systeem.

Samenvattend kunnen we dus zeggen, dat de assimilaties verschijnen op verschillende niveaus. Sommige ontmoeten we als okkasionele varianten in de gesproken taal, andere — de grote meerderheid — binnen het niveau van de norm als distributionele varianten die door middel van een set assimilatieregels van het systeem kunnen worden gededuceerd. Ook het systeem kan woorden bevatten waarin we geassimileerde vormen kunnen bespeuren.

Voorals bij franse leenwoorden is het mogelijk dat de vorm met nasaal in het systeem van het dialect werd overgenomen (in tegenstelling soms tot de kultuurtaal — vgl. b.v. de uitspraak van het woord *ingenieur* in het dial. en in ABN —) hoewel niet noodzakelijk. Vgl. b.v. de namen *André*, *Armand* (arman) e.d.

Schematisch kunnen we het zo voorstellen :

Hieronder volgen nu deze assimilatieregels, die tussen systeem en norm actief zijn.

2. Assimilatieverschijnselen.

2.1. Assimilatie van konsonanten + *n*.

2.1.1. De nasalen + *n*.

In de verbinding nasaal + *n* heeft assimilatie plaats van de /*n*/ aan de voorafgaande nasaal, zodat hier lange nasalen ontstaan (1). Dàt deze assimilatie kàn plaatshebben, hangt met het feit samen, dat de schwa, tussen de nasaalauslaut van de stam en de eind-*n* — vgl. ndl. /*ko:mə(n)*/ —, in het Izegems dialect ontbreekt (2). Volgende assimilaties treden dus op :

(a) / <i>mn</i> /	<i>m</i> :	/kɔmn/	kɔm:	komen resp. kommen
		/dɔmn/	dɔm:	dammen
(b) / <i>nn</i> /	<i>n</i> :	/mann/	man:	mannen
		/kœnn/	kœn:	kunnen
(c) / <i>ɲn</i> /	<i>ɲ</i> :	/vɛrlɔɲn/	vɛrlɔɲ:	verlangen
		/juɲn/	juɲ:	jongen (v. dieren) (ww.)

2.1.2. De okklusieven + *n*.

Bij de verbinding met okklusieven heeft er assimilatie plaats op het niveau van de plaats van artikulatie (vb. het alveolaar karakter van de /*n*/ wordt geassimileerd met het bilabiale feature van de /*p*/ zodat we **pm** krijgen). In het Ndl. zijn de organen, die bij de okklusie betrokken zijn, resp. de lippen (/p/); alveolen (/t/) of velum (/k/) en een bepaald gedeelte van de tong, resp. tongpunt (/t/) en dorsum (/k/). In het Iz. worden deze mondstanden eveneens ingenomen. Nu wordt echter, in tegenstelling tot het ABN, de eigenlijke okklusie gevormd door velum en keelwand. Bij het loslaten van dit okklusiepunt stroomt de lucht niet

(1) In de fonologische transcriptie werden de niet geassimileerde combinaties uit redenen der eenvormigheid behouden.

(2) Vgl. A. R. HOL, *o.c.*, blz. 242-244.

door de mondholte maar door de neusholte en brengt een resonantie, resp. *m*, *n* of *ŋ*, teweeg, daar de mondstanden resp. die van /*p*, *t*, *k*/ zijn. Dit verschijnsel geven we in de fonetische transkriptie weer met het diakritisch teken ¹ onder de resp. nasaal. Dit symbool wordt in de I.P.A. gebruikt ter weergave van een syllabische konsonant zoals in het Duits 'ha:b_̣ŋ (haben), I**bn**'by:rən (Ibbenbüren) (1). Als dusdanig echter wijst dit symbool niet op de nasale release van de okklusief maar het komt toch vrij dicht bij de konkrete realisatie te staan. Bij /*k*/ treden enkele moeilijkheden op. Het is onmogelijk, dat de organen die bij de realisering van /*k*/ betrokken zijn (resp. dorsum en velum) hun mondstand kunnen innemen wanneer één van deze organen (nl. velum) samen met de keelwand de okklusie tot stand moet brengen. Inderdaad, de mondpositie voor /*k*/ wordt slechts gedeeltelijk ingenomen in die zin dat de tongrug in de nabijheid van het velum komt zonder evenwel een okklusie te vormen. Het resultaat van dit alles is dat we geen realisatie *k_̣* krijgen, analoog met *p_̣m* en *t_̣n* maar wel een reductiekonsonant *k*. Meestal wordt dit weergegeven door de zogen. glottisslag [?] (2). Daar er hier van een eigenlijke glottisslag geen sprake kan zijn (3) maar we met een soort reductiekonsonant te doen hebben, wordt dit in de voorbeelden met een kleine, licht verheven *k* weergegeven.

(1) DUDEN, *Aussprachewörterbuch*, Mannheim, Wien, Zürich, 1974, S. 341 en 374. Beter ware wellicht in beide gevallen *bm* als fonetische weergave. Vgl. ook S. 13 alsook D. JONES, *English Pronouncing Dictionary*, London, New York, 1972, p. xlii.

(2) W. PÉE, *De stembandokklusief in Zuid-Nederland*, in *TT* 6 (1954), blz. 137-140; L. GROOTAERS, *Kehlkopfverschluss in Rheinland und Westflandern*, in *Rhein. Viertelj. Blätter*, 17 (1952), blz. 385-389, met verdere lit., gebruiken dit teken.

(3) Zie A. SERCU, *Het dialect van Oostduinkerke en omgeving*, Kon. Vl. Acad. v. Taal- en Letterk., Vide Reeks, nr. 102, Gent, 1972, blz. 58-60 onder § 13, vooral blz. 59. Vgl. ook W. PÉE, *Van al, ol + d of t tot ut en ukt*, in: *Album René Verdeyen*, Bruxelles, 1943, blz. 304-305, noot (14).

Verder dient de bemerking gemaakt, dat **k_ɲ** gemakshalve veelal **k_ə** wordt uitgesproken, wat echter als minder voornaam wordt gedeprecieerd (1).

1. *Stemloze okklusieven.*

(d)	/pn/	p_ɲ	/kəpn	kəp_ɲ	kappen
			/lɛpn/	lɛp_ɲ	lippen
(e)	/tn/	t_ɲ	/me:tn/	me:t_ɲ	meten
			/mu:tn/	mu:t_ɲ	moeten
(f)	/kn/	k_ɲ	/mɔ:k _ɲ /	mɔ:k_ɲ	maken
			/we:k _ɲ /	we:k_ɲ	weken

2. *Stemhebbende okklusieven.*

Daar de combinatie /gn/ als zodanig niet voorkomt in het Izegems dialect, ontbreekt zij ook in het voorbeeldenschema.

(g)	/bn/	b_ɲ	/kɔbn/	kɔb_ɲ	<i>kobben</i> (spinnen)
			/habn/	hab_ɲ	<i>habben</i> (habbe = open wonde)
(h)	/dn/	d_ɲ	/bɔ:dn/	bɔ:d_ɲ	baden (2)
			/ho:dn/	ho:d_ɲ	goden

2.1.3. De semivokalen evenals /l/ en /h/ + /n/.

Bij de semivokalen, /l/ en /h/ gebeurt de assimilatie op

(1) Terloops wijzen we erop dat in het iz. dial. woorden voorkomen met *t/k* wisseling zoals *smelten* (smækn). Ook bij *keten* (ketting), Iz. ke:kne is dit het geval. L. GROOTAERS, *Kehlkopfverschluss...*, o.c., S. 388, noot 11 vermeldt reeds de wisseling van *t/k* voor Izegem. Vergelijk verder nog P. A. KIEFT, *Gutturalisering en dentalisering in het Nederlands*, in *NTG* 38 (1944-1945), blz. 111-113, vooral 112; Th. FRINGS-L. E. SCHMITT, *Gutturalisierung*, in *Zeitschrift f. Mundartforschung*, 18 (1942), S. 49-58.

(2) Evenals bij (e) is er ook in (h) geen eigenlijke assimilatie voorhanden. Toch geven we hier volledigheidshalve de volledige reeks okklusieven.

het niveau van de artikulatiewijze. Hier worden de betreffende klanken genasaleerd, d.i. de orale realisatie van de sonoren w, j, l en h wordt, onder invloed van de daaropvolgende /n/ in een nasale veranderd. De nasaal als dusdanig gaat volledig op in de voorafgaande klank; zo wordt bij de uitspraak van /ln/ bv. de /n/ niet nà de /l/ gerealiiseerd maar tegelijkertijd, wat wordt weergegeven door het nasalizatietekens $\tilde{}$ boven het betreffende foon.

(i)	/wn/	\tilde{w}	/bɔwn/	bɔ. \tilde{w}	bouwen
			/dywn/	dy. \tilde{w}	duwen
(j)	/jn/	j	/hrujn/	hru.j	groeien
			/zɔ:jn/	zɔ:j	zaaien
(k)	/ln/	l̃	/æln/	æ.l̃	hellen
			/bɔln/	bɔ.l̃	bollen

Er dient nog te worden opgemerkt, dat bij (i) - (k) de korte vokaal licht gerekt wordt. Derhalve zouden we als regel ook vb. /wn/ (.) \tilde{w} kunnen geven.

(l)	/hn/	h̃	/lahn/	lah̃	lachen
			/vlahn/	vlah̃	vlaggen

2.1.4. Bij de frikatieven /f, v, s, z, ʃ, ʒ/, onmiddellijk gevolgd door /n/ treedt geen assimilatie op. Worden deze frikatieven echter gevolgd door <-en>, zoals dit het geval is bij meervoudsuitgangen en infinitieven, dan krijgen we de uitspraak η te horen, geheel volgens de normale uitspraakregels van het Izegems dialect (Vgl. 2.1.1., inz. noot (2)). Om twee redenen kan hier van eigenlijke assimilatie geen sprake zijn: enerzijds omdat het sonantisch worden van de /n/ zich na iedere frikatief op dezelfde wijze manifesteert en anderzijds omdat het verschijnsel niet overal eenvormig voorkomt (alleen daar waar in het ABN <-en> geschreven wordt). Het sonantisch worden van de

/n/ is een gevolg van het ontbreken van de schwa tussen frikatief en eind-n en niet van de combinatie frikatief-/n/ als dusdanig. Enkele voorbeelden kunnen dit verduidelijken :

/fn/	fɲ	/klufn/	klufɲ	kloefen	(klompen)
/vn/	vɲ	/h(ə)luovɲ/	h(ə)luovɲ	geloven	
/sn/	sɲ	/læsn/	læsn	lessen	(mv. van <i>les</i>)
/zn/	zɲ	/do:zn/	do:zɲ	dozen	(mv. van <i>doos</i>)
/ʃn/	ʃɲ	/mɛʃn/	mɛʃɲ	mèchen	(mv. van <i>mèche</i>)
/ʒn/	ʒɲ	/bɛ:ʒn/	bɛ:ʒɲ	beigen	(adj. mann. enk. v. <i>beige</i>).

2.2. Assimilatie bij *n* + konsonant.

2.2.1. Assimilatieverschijnselen bij vokaal + /n/ + konsonant.

Vóór /n/ + frikatief worden zowel een lange als een korte vokaal, die onmiddellijk vóór de nasaal-frikatief-kombinatie komt, genasaleerd, onder verlies van de *n*. Bij de korte vokalen wordt hierbij de vokaal licht gerekt. Hetzelfde gebeurt wanneer in plaats van een frikatief, een semivokaal, liquida of *h* (1) in verbinding komt te staan met *n*. Op fonetisch niveau zouden we derhalve van een soort partiële compensatierekking kunnen spreken (2). De

(1) Het foneem /h/ komt slechts voor intervokalisch, in verbinding met *t* en in anlaut (Vbn. bij A. SERCU, *o.c.*, onder *h*). Deze distributie verklaart waarom de combinatie /n/ + /h/ niet kan voorkomen.

(2) In tegenstelling tot de zogen. Ingweoonse compensatierekking (Ndl. *gans, tand, ander* tegenover Eng. *goose, tooth, other* (met verkorting)), die gekenmerkt wordt door verlies van nasaal onder bijgaande rekking, is er hier slechts sprake van een lichte rekking alleen, zonder verlies van de nasaliteit. Wellicht heeft ook het Eng. dit stadium doorlopen. Verder dient erop gewezen, dat in het Eng. de nasaallose vormen gefonemiseerd werden, terwijl we in ons geval slechts het verschijnsel op fonetisch niveau ont-

oorzaak van deze nasalering ligt in de inertie. Bij het realiseren van de combinatie vokaal-nasaal-frikatief (of semi-vokaal enz.) moet de tongpunt, na de uitspraak van de vokaal, de alveolen raken om aldus een /n/-klank te kunnen produceren. Dit gebeurt niet, daar de tong haar stand die ze had bij de uitspraak van de vokaal, behoudt. Zelfs wanneer na de *n* een alveolaar (*r* of *l*) volgt, raakt de tongpunt slechts heel sporadisch de alveolen, zodat er bij de *r* van vibreren nauwelijks sprake kan zijn. Wel grijpt nasalering plaats (hier dan te verstaan als een te vroeg-tijdige realisatie van de volgende nasaal), zodat we in plaats van een vokaal-nasaal-kombinatie (een „Nacheinander”), een genasaleerde vokaal (een „Miteinander”) krijgen (1).

Daar het moeilijk was, deze verschijnselen binnen woorden terug te vinden, deden we bij de voorbeelden soms een beroep op woordkombinaties waar deze assimilaties eveneens voorkomen (2).

2.2.1.1. /n/ + frikatief.

(m)	/n/ + /s/	/dans/	dã.s	dans
		/pãnsə/	pã.sə	pens
(n)	/n/ + /z/	/linzə:t/	lĩ.zə:t	lijnzaad
		/anzəhtə/	õ:zəhtə	aanzicht (aangezicht)
(o)	/n/ + /f/	/azinfloskə/	azĩ.floskə	azijnfles
		/hienfiestə/	hiẽ.fiestə	geen feest

moeten. Ook zijn we er ons van bewust, dat de term kompensatie-rekking een begrip is uit de diachronie. Onze studie is echter synchroon opgevat.

(1) Op hetzelfde principe berust ook de onder 2.1.3. besproken assimilatie van semivokalen, /l/ en /h/.

(2) Woorden van Franse origine, die al in het Frans een genasaleerde klank bevatten (*ingénieur*, *angine* e.d.) komen als dusdanig reeds genasaliseerd voor in het systeem. Cfr. *supra*.

(p)	/n/ + /v/	/anvɛ:rdn/ /minvɔ:drə/	ã.vɛ:rdɲ mĩ.vɔ:drə	aanvaarden mijn vader
(q)	/n/ + /f/	/hiɛnfa.sə/	hiɛ̃.fã.sə	geen chance
(r)	/n/ + /ʒ/	/zinʒɑŋrə/ /hiɛnʒytə/	zĩ.ʒɑŋrə hiɛ̃.ʒytə	zijn genre geen jute

2.2.1.2. /n/ + semivokaal.

(s)	/n/ + /w/	/hiɛnwærk/ /hɔ:nwasn/	hiɛ̃.wærk hɔ̃:wasɲ	geen werk gaan wassen
(t)	/n/ + /j/	/hɔ:njɔ:hn/ /hiɛnjɔ:r/	hɔ̃:jɔ̃:h̃ hiɛ̃.jɔ:r	gaan jagen geen jaar

2.2.1.3. /n/ + liquida.

(u)	/n/ + /l/	/anluɔp/ /anleidiŋə/	ã.luɔp ã.leidiŋə	aanloop aanleiding
(v)	/n/ + /r/	/anre:kn/ /anret/	ã.re:kɲ ã.ret	aanrekenen aanrit

2.2.1.4. /n/ + /h/.

(w)	/n/ + /h/	/anhəɔ:mə/ /anhɔ:n/	ã.həɔ:mə ã.hɔ:n	aangenaam aangaan
-----	-----------	------------------------	--------------------	----------------------

2.2.2. /n/ + nasaal.

De combinatie /n/ + /ŋ/ komt zowel in het ABN als in het Izegems dialect op grond van de distributie niet voor. /n/ + /n/ werd supra onder (b) besproken. Rest alleen de combinatie /n/ + /m/, die steeds m: wordt door regressieve assimilatie.

(x)	/n/ + /m/	m: /anmærkiŋə/ /ɔnməd(ə)lɛk/	am:ærkiŋə ɔm:əd(ə)lɛk	aanmerking onmiddellijk
-----	-----------	---------------------------------	--------------------------	----------------------------

2.2.3. /n/ + okklusief.

In de verbinding van /n/ met okklusieven heeft eveneens assimilatie plaats. De groep /ng/ komt als dusdanig niet voor, daar het foneem /g/ in het Iz. dialect ontbreekt. Verder kan de assimilatie bij de combinaties /nt/ en /nd/ niet meer optreden, aangezien beide elementen al van de groep alveolaren zijn. Daarom blijven slechts /np/, /nb/ en /nk/ over : /n/ wordt tot **m** vóór /b/ en /p/; /n/ tot **ŋ** vóór /k/ (1). Deze regressieve assimilatie wordt door inertie teweeggebracht : de mondstanden van resp. /b/, /p/ en /k/ worden te vroeg ingenomen, zodat we in plaats van /nb/, /np/, /nk/, resp. **mb**, **mp** en **ŋk** krijgen.

(y)	/nb/	mb	/anbi:n/	ambi:n	aanbieden
			/vanblyvn/	vamblyvŋ	van blijven
(z)	/np/	mp	/anpɔ:lndə/	ampɔ:ldə	aanpalende
(za)	/nk/	ŋk	/ankla.pn./	aŋklapm	aanklappen (aanpraten)

3. Besluiten.

In het Izegems dialect treden talrijke assimilaties op van de nasalen met klanken uit de onmiddellijke omgeving. Bijna steeds is het de /n/ die bij deze assimilatiegevallen betrokken is ; slechts sporadisch spelen de andere nasalen hier een rol. De klanken die deze assimilaties ondergaan, kunnen alle in het dialect voorkomende klanken zijn, tenzij bepaalde distributionele eigenschappen, van konsonanten dan, een verbinding met een nasaal uitsluiten (cfr. noot 1, blz. 106).

(1) In plaats van de sth. pendant van /k/, nl. /g/ ontmoeten we in het Iz. steeds /h/ ; die immers ook voor ndl. /ɣ/ staat. Vgl. /harsɔŋ/ (garçon) en /he:vn/ (geven). De assimilatie van deze /h/ met de volgende nasaal kwam onder 2.1.3.(1) ter sprake.

De oorzaak van de assimilatie in de onder 2.1. vermelde gevallen ligt in het feit, dat de ongearticuleerde klank /ə/ niet gerealiseerd wordt, in tegenstelling tot het ABN, waar dit wel het geval is (/lo:pə(n) ; /ko:mə(n)/). Daardoor komt de eind-/n/ onmiddellijk na de slotkonsonant van de stam te staan, wat wel komplikaties met zich brengt voor de uitspraak. Het gevolg is een assimilatie in de vorm van een verlenging van de nasaal van de stam (2.1.1.); een 'sonantisch' en homorgaan worden van de eind-/n/ na een okklusief (2.1.2.) en een nasalering bij de semivokalen, /l/ en /h/ (2.1.3.) (1). Een onderscheid ligt echter in de aard van de assimilatie : deze is progressief in de eerste 2 gevallen en regressief in het laatste.

Wat de onder 2.2. besproken assimilaties betreft, moet de oorzaak in de inertie gezocht worden. Telkens wordt een bepaald feature van een klank, dat eerst later zou moeten komen, te vroeg gerealiseerd (regressieve assimilatie), waarbij de /n/ als dusdanig telkens verloren gaat : in 2.2.1. wordt de nasaliteit van de /n/ op de onmiddellijk voorafgaande vokaal overgedragen ; in 2.2.2. gaat de /n/ op in de onmiddellijk erop volgende *m* ; in 2.2.3. wordt de plaats van articulatie van de onmiddellijk na de nasaal volgende konsonant op de voorafgaande nasaal overgedragen.

We kunnen de assimilatieregels (a) - (za) nog verder vereenvoudigen en terugleiden tot zes types. Hierbij maakten we gebruik van de volgende symbolen :

- N nasaal
- V vokaal (kort of lang)
- O okklusief
- S sonoren (semivokalen /w/ en /j/ ; /l/ en /h/)

(1) De /r/ valt hier schijnbaar buiten, waarschijnlijk wegens zijn vibrerend karakter.

- C semivokalen, liquidae, frikatieven en /h/
 ho homorganisch (zelfde plaats van artikulatie als de
 okklusief die vooraf gaat of volgt)
 s sonantisch
 - nasalisatie
 → progressieve assimilatie
 ← regressieve assimilatie
 (.) half lange realisatie bij korte vokalen
 : lang

- 2.1.1. (a — c) $N_1 \begin{matrix} + \\ \rightarrow \\ + \\ \leftarrow \end{matrix} n \Rightarrow N_1:$
 2. (d — h) $O \begin{matrix} + \\ \rightarrow \\ + \\ \leftarrow \end{matrix} n \Rightarrow O + {}_sN_{ho}$
 3. (j — l) $S \begin{matrix} + \\ \rightarrow \\ + \\ \leftarrow \end{matrix} n \Rightarrow \tilde{S}$

- 2.2.1. (m — w) $V \begin{matrix} + \\ \leftarrow \\ + \\ \leftarrow \end{matrix} n + C \Rightarrow \tilde{V}(.) + C$
 2. (x) $N_1 \begin{matrix} + \\ \leftarrow \\ + \\ \leftarrow \end{matrix} N_2 \Rightarrow N_2:$
 3. (y — za) $N \begin{matrix} + \\ \leftarrow \\ + \\ \leftarrow \end{matrix} O \Rightarrow N_{ho} + O$

De beschrijving van deze assimilaties zou ook op een generatieve basis kunnen geschieden, maar wegens de „Vielschichtigheid” van de assimilaties leende een behandeling die een onderscheid maakt tussen systeem, norm en gesproken taal, zich daar m.i. even goed, zoniet beter toe.